

25 anys de Constitució

El gruix dels articles d'aquest nou número de la revista de la Fundació Rafael Campalans està dedicat a la commemoració i balanç de la Constitució Espanyola de 1978 en els seus primers vint-i-cinc anys.

L'aniversari de la Constitució coincideix amb els inicis d'un nou cicle polític a Catalunya i a Espanya, marcat per la formació d'un govern catalanista i d'esquerres a Catalunya i per la inesperada victòria de les esquerres a les eleccions generals i la consegüent formació d'un govern socialista presidit per José Luis Rodríguez Zapatero.

És doncs un cicle polític en el que –com en altres moments de la història– estan en fase el progressisme català i el progressisme espanyol. Una situació amb precedents positius vinculats a l'adveniment de la Segona República, al procés de transició democràtica i al mateix naixement de la Constitució de 1978 i de l'Estat autònic. Una situació que ha de tenir en compte també els alts i baixos en la història de les relacions entre les esquerres catalana i espanyola, que no han estat exemptes d'incomprensions i de fracassos.

En tot cas, avui tenim pel davant una nova oportunitat que comença amb una bona sintonia, i que ha de ser aprofitada per aprofundir les institucions i la cultura democràtiques, l'Estat autònic i l'Estat del Benestar dibuixats ara fa vint-i-cinc anys en la Llei fonamental (Àngel Pes). Amb el canvi polític produït s'ha conjurat el risc de fossilitzar la Constitució i s'ha obert la porta a la seva adaptació a les noves circumstàncies polítiques, econòmiques, socials i culturals, fruit, en gran part, de la seva eficàcia transformadora mostrada durant un quart de segle.

És l'èxit de la Constitució, i no el seu fracàs, el que, a més de convenient i necessària, fa possible la seva reforma.

De l'examen del rendiment de la Constitució que es desgrana en els diversos articles que presentem, se'n desprèn una ambiciosa agenda reformadora de la mateixa Constitució i de la legislació que la desenvolupa.

Una enumeració sense ànim d'exhaustivitat ens esbossa una agenda reformadora amb la constitucionalització del model territorial (Carles Viver), la conversió del Senat en una cambra de representació territorial (J.A. González Casanova), el paper de Catalunya a la Unió Europea (Enoch Albertí), el reconeixement i regulació dels drets dels estrangers (Eliseo Aja), el ple desenvolupament de la llibertat religiosa sense privilegis (Pere Jover), la democratització i el finançament dels partits polítics (Joan Marcet), la desgovernamentalització dels mitjans de comunicació públics (Pere Jover), la consolidació de les llibertats d'expressió i d'informació (Mercè Barceló), la concreció de la tutela judicial efectiva (Pere Jover) i, per acabar, la capacitat de l'Estat per a complir els seus compromisos amb una administració pública i una administració de justícia accessibles, eficaces i eficients (Joan Subirats i Raquel Gallego).

És cert que una agenda reformadora no pot fiar-ho tot als canvis legislatius i institucionals: ha d'anar acompanyada –precedida?– d'una cultura política nova, com apunten encertadament Enric Fossas i Xavier Arbós en les seves reflexions sobre el desenvolupament del model autonòmic. Sense «esperit federal» –en el cas de les reformes referides a l'Estat autonòmic– o sense «esperit democràtic» –en el cas de les reformes relacionades amb els drets i llibertats–, aquestes corren el risc d'esdevenir lletra morta.

El segon bloc de FRC8 aplega una miscel·lània d'articles que comença amb dues contribucions centrades en la justícia social: Wolfgang Merkel ho fa des d'una perspectiva teòrica i Joan Clos explica el model Barcelona com un exemple de política orientada a la consecució de la cohesió social. Dos llibres han centrat la nostra atenció: l'apassionant crònica dels 13 anys de Govern socialista que Maria Antònia Iglesias arrenca dels seus principals protagonistes i l'impressionant testimoni de la resistència contra el nazisme que ens proporcionen els diaris de Víctor Klemperer. I la reflexió sobre les fundacions polítiques, habitual en la nostra revista, ens la proposa aquest cop la Fundació Jean Jaurès.

Acabem el número amb un breu recordatori de Joan Reventós, l'honorable ciutadà que ens deixà a primers d'any després de tota una vida dedicada a la lluita per les llibertats i a la reconstrucció nacional i social de Catalunya. Qui pràcticament ho fou tot en el socialisme democràtic català, també s'ocupà de la nostra Fundació, de la qual va ser-ne fundador i membre del seu Patronat. En el text que reproduïm, procedent de l'Arxiu Històric de la Fundació, el mestre i company desaparegut ens deixa una síntesi personal de la seva vivència del socialisme, un socialisme humanista de profundes arrels ètiques: tota una pàgina viscuda, amb energia, bondat i perseverància, que ens resumeix i retorna alhora el tarannà vital i intel·lectual d'un ciutadà exemplar i entranyable.

Fundació Rafael Campalans